

Perge'nin Kadınları

Ferruh N. Ayoğlu

“Şimdi ellerinize bakın” dedi yaşlı Aristeas. Genç heykel ustaları, ustalarının söylediğini yaptılar hiç duraksamadan. “O yara izlerine aldırmayın. Nasırlara da. Bazısı geçecek, bazı kalacak bir dost gibi yaşamınız boyunca. Ellerinizi, giderek anlam kazanıyor aslında.” Ellerinizi izlediler bir süre.

Neden agorada buluştuklarını anlamamışlardı. Lucius’un neden gelmediğini düşünmediler. Aylardır gece gündüz demeden çalıştığı o heykelin başında olmalıydı yine. Aristeas izin vermiş olmalıydı. Yoksa mutlaka gelirdi. “Çevrenize bakın, ne görüyorsunuz?” diyerek eliyle agorayı işaret etti Aristeas. İlk cevap veren Gaius oldu.

“İnsanlar.”

“Daha dikkatli bak.”

“Adamlar, çocuklar, tezgahlar.”

“O kadar mı?”

“Bir de kadınlar”

“Evet, kadınlar. Şimdi hepiniz onlara bakın, kadınlara. Sonra, Apollon’un arabası, değince gökyüzünün zirvesine, atölyeye gelin.”

Aristeas, genç ustaları orada bırakarak ağır adımlarla yürüdü.

Uzunca bir süre geçirdiler Agora’da, sonra topluca atölyeye yürüdüler. Aristeas, uzunca süredir uğraştığı Artemis heykelinin başındaydı. Aristeas, Roma’ya yaptığı bir seyahatte görmüştü Avlanan Artemis heykelini. Romalılar Diana diyordu Artemis’e. Sol elinde bir geyik tutuyordu Artemis. Aslında gördüğü

heykel, bronz orijinalinin bir kopyasıydı. Saatlerce karşısında durup seyretmişti. Elbisesinin detayları, hele de o sağ elinin sırtındaki sadağa doğru uzanan duruşu bir büyü gibi kaplamıştı tüm benliğini.

Avcı Artemis, Antalya Müzesi

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

Avcı Artemis heykelinin ilk olarak Atinalı heykeltıraş Leochares tarafından MÖ 4. yüzyılda bronzdan yapıldığı tahmin ediliyor. Daha sonra birçok kopyası yapılmış. En tanınmış kopya, MS 1. veya 2. yüzyıla ait olduğu öngörülen bir Roma kopyası; bugün Paris'te Louvre Müzesi'nde bulunuyor. Heykel, Papa IV. Paul tarafından 1556'da Fransa Kralı II. Henry'ye hediye edilmiş. Anlatılanlara göre hediye, kralın metresi Diane de Poitiers'e ince bir göndermeymiş. Heykel en çok Avcı Diana (Diane chasseresse) ismiyle biliniyor; Av Tanrıçası Artemis (Artémis, déesse de la chasse), Dişi Geyikli Diana (Diane à la biche) isimleri de var. Yunan mitolojisinin Artemis'i Roma mitolojisinde Diana'ya dönüşmüş. Ama onun çok tanınmış bir başka ismi daha var; Versaylı Diana.

Kral IV. Henry heykeli 1602'de Louvre Sarayı'na, hem de onun için tasarlanmış bir bölüme Salle des Antiques'e (şimdiki adıyla Salle des Caryatides) taşıyor. Ama Diana'nın yolculuğu bitmiyor. Kral XIV. Louis heykeli Versay'a, sarayın en görkemli bölümlerinden birine, Aynalı Salon olarak da bilinen Büyük Galeri'ye taşıyor. "Versaylı Diana" ismi de buradan geliyor. 1789'da Ulusal Parlamento'nun kararı ile yeniden Louvre'a geliyor. Avcı Diana'nın en tanınmış ve en güzel örneklerinden biri bugün Antalya Müzesi'nde.

Aristeas'ın üzerinde çalıştığı Avcı Artemis'in hemen ötesinde üzeri büyük bir örtü ile kapatılmış başka bir heykel duruyordu. Eliyle işaret etti. Gaius hemen çekti heykeli örten örtüyü. Örtü kayarak yere düştü. Aslında hiçbiri gerçek adını bilmiyordu Aristeas'ın. "En iyi, en erdemli" anlamındaydı sözcük; Dansöz'ü görünce anladılar. Büyük bir suskunluk kapladı atölyeyi.

Dansöz, Antalya Müzesi

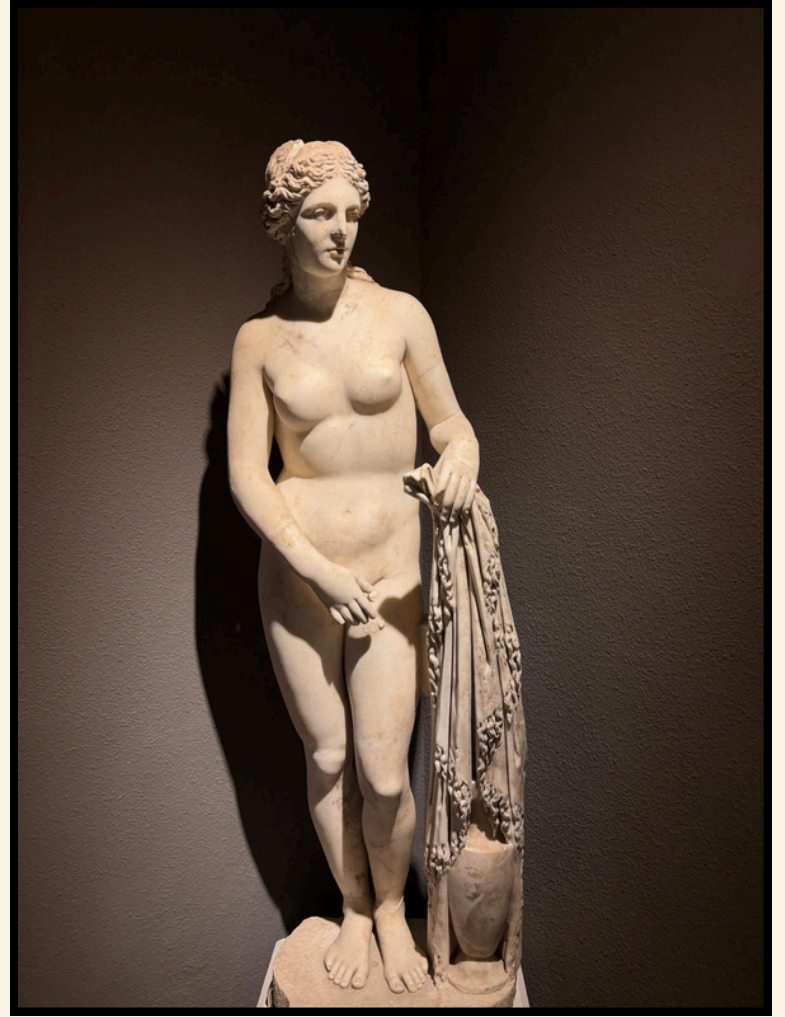
Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

Perge antik kenti kazılarında 1981'de Güney Roma Hamamı bölgesinde ortaya çıkartılan ve 103 parçanın birleştirilmesi ile ayağa kaldırılan heykel "Atalante" olarak da biliniyor. Perge'nin heykel işçiliğine, sanatına "Perge Ekolü" denilmesinin en önemli nedeni. Heykel iki farklı renkte mermer ayrı ayrı kullanılarak ve daha sonra birleştirilerek oluşturulmuş. İki farklı mermer Roma İmparatorlarına ait büstlerde de kullanılmış. Ancak "Dansöz" türünün tek örneği. Dünya genelinde bir benzeri bulunmayan eşsiz bir örnek.

Dansöz, dansının içindeki dönüş anında betimlenmiş. Üzerinde “chiton” adı verilen bir giysisi var. Onun üzerinde de Antik Yunan’da “himation”, Roma’da “pallium” denilen bir tür manto bulunuyor. Heykeli hayranlık uyandıran bir eşsizliğe ulaştırırsa giysi katmanlarının dönüş hareketi ile uyumlu salınımı. Heykelin farklı boyutlardaki parçaları ayrı ayrı oluşturularak birleştirilmiş. Onun için söylenen çok şey var. Biri şu şekilde: “Mermerin ince işlenmesi ve iki veya daha fazla çeşitte mermerin tek bir eserde kullanılması Anadolu’lu yontu ustalarının heykel sanatına kazandırdığı bir yöntem olup Rönesans Dönemi’nde doruk noktasına ulaşmıştır.” Şimdi, Antalya Müzesi’nin İmparatorlar Salonu’nda bulunuyor.

Sonra hep birlikte Lucius’un yanına gittiler. Yıllar önce Aristeas ondan sevdiği kadının heykelini yapmasını istemişti. Önce “olmaz” demiş, sonra kabul etmişti. Lucius’un henüz yarısını tamamladığı Afrodit heykelini görünce “bu ne?” diye sormuştu Aristeas, biraz şaşkın, biraz da kızgın.

“Ama bu Afrodit. O bir tanrıça. Nasıl olur?”
“Niye Usta Aristeas, niye? Tanrılar ve tanrıçalar dilediği insana aşık oluyor. Niye bir ölümlü onlardan birini sevemiyor? Neden? Kim koymuş böyle bir kuralı?” Sesinde bir titreme saklıydı Lucius’un; acının, aşkın, olanaksızın eseri bir titreme. Ustasının onu anlamaması imkansızdı. Elini Lucius’un omzuna koyup hafifçe sıkmış, gözleriyle “bitir” demişti sadece. Lucius, ustası onu Knidos’a gönderdiğinde görmüştü Praxiteles’in yaptığı Afrodit heykelini; Knidos Afrodit. Bütün detaylarını kazıyordu gözlerine, zihnine ve yüreğine. Şimdi aynısını yapıyordu işte. Tanrıçanın bilmediği bir aşkın öyküsüydü. O da Antalya Müzesi’nde şimdi.

Afrodit, Antalya Müzesi

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

“İşte gördünüz” dedi Aristeas, “gördünüz üç kadını da. Şimdi son bir ödeviniz kaldı. Bir kadın büstü yapmanızı istiyorum. Sevdiğiniz kadını düşleyin. Zorlayın zihninizi. Sesini dinleyin yüreğinizin. Sizin için getirttiğim mermerlerin başına geçin sonra. Anlam verin bu kargacık burgacık taşlara. Kendinizi katın aşkınıza. Ancak o zaman bulacaksınız atomunu kainatın.” Sessizce işliklerine dağıldı öğrenciler. Günler ve geceler boyunca çalıştılar ustalarının son ödevi için. Sonra usta oldular her biri. Aşkı kattıkları için emeklerine.

Pergeli kadınlar... Sevgili... Üzgün... Hüzünlü... Kızgın... Şimdi, sessiz bir köşesinde Antalya Müzesi’nin sizi bekliyorlar.

Pergeli Kadınlar, Antalya Müzesi
Fotoğraflar: Ferruh N. Ayoğlu

NOT: Metinde heykellere yönelik aktarılan teknik bilgiler dışında kalan hikaye ve hikayede geçen isimler gerçeğe dayanmamaktadır ve yazar tarafından öyküleştirme kurgusu amacıyla oluşturulmuştur.